

☐ ▶ **Hlavní stránka**

ZOO report - mimořádné vydání k 50. výročí Zoo

[Na počátku nové expoziční éry stojí Beringia](#)

[Největší medvěďinec v Československu](#)

[První umělý odchov šimpanze](#)

[Také Brno má „safari“](#)

[Pavilon exotických ptáků](#)

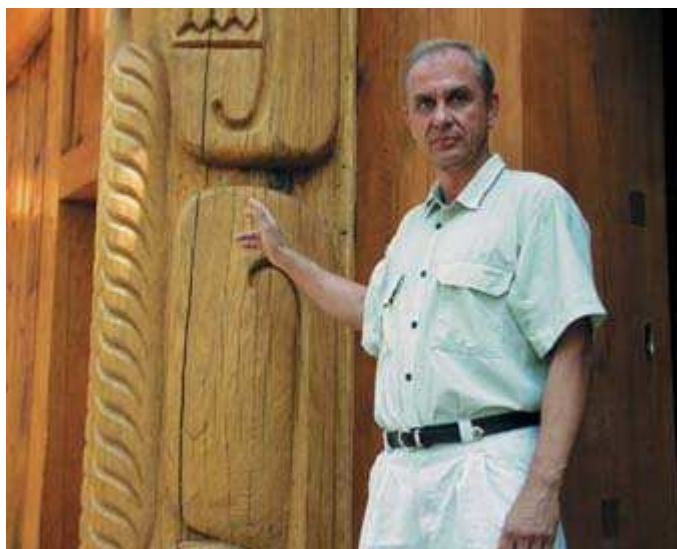
[Zlomová léta devadesátá](#)

[Strategie rozvoje Zoologické zahrady města Brna](#)

[Zpět na ZOO report](#)

Na počátku nové expoziční éry stojí Beringia

Zoologických zahrad jsou po celém světě tisíce. I když není možné, aby každá z nich byla úplně jiná, přesto hledají svou vlastní, specifickou tvář. Zoologická zahrada města Brna ji po půlstoletí existence chce najít v nové expoziční koncepci. Zoologické zahrady vznikaly od 18. století, chovaná zvířata však tehdy sloužila jen jako atrakce přinášející divákům rozptýlení. Ještě na začátku dvacátého století byly mnohé zoologické zahrady pouhými menažeriem se zvířaty v ozdobných a nepraktických klecích, které měly vytvářet romantickou atmosféru. Teprve až v období mezi první a druhou světovou

válkou se zahrady začaly postupně soustřeďovat na cílený chov vzácnějších druhů zvířat. Nová koncepce vychází z evoluční teorie Brněnská zoo by chtěla v nejbližších deseti letech přebudovat celý svůj areál podle nové expoziční koncepce, vycházející z evolučního hlediska. Jelikož však v zahradě nelze chovat jednotlivé druhy nebo jejich skupiny ve všech vývojových souvislostech, chce Zoo Brno zdůraznit rozmanité vývojové momenty, které lze označit jako zastavení evoluce. Tato zastavení mají představovat chovy koncipované na třech úrovních. Za prvé to budou čtyři rozsáhlé expozice faun z relativně malých území, která sehrála významnou roli při formování živočišných druhů daných oblastí. Široce pojaté expozice ponese názvy Beringia, Karibik, Wallaceia a Kalahari. Komplex expozic Beringia ukáže význam pevninských mostů, které spojovaly Asii a Ameriku, pro formování severské zvířeny. První část Beringie, expozice bobrů kanadských, bude veřejnosti zpřístupněna 30. srpna 2003. Za druhé to budou expozice faun z území ukazujících úlohu izolace či adaptace pro vznik samostatných forem či druhů. Půjde o expozice zvířat z malých i větších ostrovů v moři i z ostrova v oblacích – Himálaje. Příkladem takového způsobu chovu zvířat již může být expozice Tygří skály, v níž má Zoo Brno od roku 2000 tygry sumaterské a levharty cejlonské. Za třetí budou představeni zástupci vybraných systematických skupin. Tento systém expozic doplní vodní společenství v Moravské řece, Dětská zoo, skansen s domácími zvířaty a sokolnická louka.

Kongres WAZA naše záměry podpořil

Do nových expozic budeme vybírat pouze takové druhy, kterým můžeme vytvořit vhodné

životní podmínky. Uvedenou chovatelskou koncepci jsme představili na kongresu WAZA v jihoafrické Pretorii na podzim 1999, kde vzbudila velký zájem a podporu odborné veřejnosti. Zoo Brno chce držet krok s posledními vývojovými trendy v chovu zvířat. Chce být zahradou, jejímž posláním je poskytovat odpočinek a relaxaci návštěvníkům, nenásilně v nich pěstovat kladný vztah k přírodnímu prostředí, chovat ohrožené druhy zvířat a podílet se na jejich ochraně i mimo zoo, v prostředí, kde dosud žijí přirozeným způsobem.

MVDr. Martin Hovorka
ředitel Zoo Brno

MVDr. Martin Hovorka

Narodil se roku 1954 v Mladé Boleslavi, v roce 1973 maturoval na střední škole veterinární. Po dvouleté vojenské službě pracoval jako veterinární technik. V letech 1978 až 1984 vystudoval v Brně veterinární fakultu, na níž pak působil jako odborný asistent katedry epizootologie a mikrobiologie. V období 1991 až 1996 zastával různé funkce v zemědělské prvovýrobě, ředitelem Zoologické zahrady města Brna se stal v lednu 1997. S manželkou, veterinární lékařkou, vychovali dvě děti: dcera Iva má 22let, syn Tomáš 15.

Největší medvědinec v Československu

I když počátky Zoologické zahrady města Brna byly velmi skromné, už během prvního desetiletí její existence se jí podařilo vybudovat tehdy největší medvědinec v Československu. Ještě řadu měsíců po slavnostním otevření, které se uskutečnilo 30. srpna 1953, neexistovaly v zoo pokladny, vstupné se vybíralo do klobouku. Zahrada nabízela na ploše 10 hektarů sedmisetmetrovou návštěvnickou trasu, podél níž byly umístěny klece, voliéry a ohrady, jako ubikace fungovaly i dvě vysloužilé cirkusové maringotky. Přesto se otevření zoo stalo pro Brno významnou událostí,

do konce roku přišlo do zahrady 34 594 návštěvníků. První kolekce se skládala pouze ze savců a ptáků, tvořilo ji 151 zvířat 51 druhů převážně domácího původu. Zoologicky nejvýznamnějším exponátem byl rosomák evropský, dalšími druhy pak byli například medvěd hnědý, rys ostrovid, kočka divoká, jezevec lesní, dikobraz, mýval severní, velbloud dvouhřbý, lama krotká, jak, čáp bílý, čáp černý, kachna pižmová, sova pálená, výr velký, páv korunkatý a další. Ještě v téže roce do zoo přibyl pár lvů. Původně byla jedinou budovou v zahradě hájenka, jejíž některé místnosti sloužily jako kanceláře zoo. První pavilon si pracovníci zoo – s pomocí dobrovolníků z řad brněnských akvaristů a teraristů – postavili v roce 1956. Úpravou takzvaného likusáku vzniklo akvaterárium, označované jako provizorní vivárium a na svou dobu vybavené moderně: návštěvníci procházeli ztemnělou chodbou, do níž zářilo šestadvacet osvětlených nádrží s rybami, obojživelníky či plazy. Tehdy šlo ovšem o kolekci sestavenou převážně z tuzemských druhů. V roce 1960 se provizorní vivárium rozšířilo o další trakt, ve kterém byly nádrže pro krokodýly, velké ještěry a hady, i pro vzácnou želvu obrovskou. Obojživelníky představovali jak zástupci místní fauny, například mlok skvrnitý, čolek velký, ropucha zelená, tak cizokrajné druhy – téměř volským hlasem návštěvníky vítal velký a hlučný skokan volský. Vzácností nejvzácnější pak byl velemlok obrovský. V roce 1959 vzniká na Mniší hoře několik dalších významných staveb. Adaptace

typové drůbežárny umožnila vznik prvního pavilonu ptáků, postaven byl nový vstupní

ubikací. První brněnský pár medvědů hnědých po přestěhování zdárně odchovával potomstvo. Později přibily do velkého medvědince další dvě samice, jednu dobu byl výběh osídlen čtyřmi mláďaty brtníka, která lákala davu diváků. Medvěd se tehdy stal symbolem zahrady. V uvedené expozici chová Zoo Brno medvědy hnědé dodnes. Devatenáctiletá samice Mirka, která ve výběhu žije se svým druhem Emilem, porodila už pět malých brtníků,

gejířem. Nový medvědinec má sousedit s výběhem rosomáků sibiřských, který získá ráz hluboké tajgy, vyder kanadských a s dvojvoliérou polárních lišek, sovic sněžných, bělokurů a zajíců běláků z tundry. První pavilon opic byl v Zoo Brno postaven v roce 1960, v klecích zahrada chovala opice už od poloviny padesátých let. Ke stavbě pavilonu posloužila zakoupená chata, k níž se přimontovaly venkovní výběhy. Pavilon byl určen kočkodanům a makakům, ale také nosálům červeným. V roce 1962 se v zoo objevuje první pár šimpanzů, který našel útočiště v přístavbě provizorního vivária, dochované v rozšířené podobě dodnes jako ubikace s výběhem pro pár pum. V závěru prvního desetiletí existence Zoo Brno se začínají dřevěné ohrady pro kopytníky nahrazovat oplocením z kovových trubek a zahrada se rozšiřuje z úbočí Mniší hory do jejích horních partií. V roce 1962 vznikl na hřebeni kopce výběh bizonů, k nimž se později přestěhovaly z dolní části zahrady stáje a výběhy lam a dalších kopytníků.

První umělý odchov šimpanze

Chovatelé Zoo Brno zaznamenali v šedesátých letech první úspěchy mezinárodního významu, když se jim podařily umělé odchovy šimpanze a rysů karakalů. V zahradě panoval v uvedeném období čilý stavební ruch. Řízení stavebních prací usměřňoval první generel

výstavby, který v roce 1960 vyhotovil Ing. arch. Otto Eisler. Desetihektarový areál, umístěný na západním úpatí Mniší hory, v současné dolní části zoo, se rozšířil do horních partií kopce, kde vznikly výběhy a stáje bizonů, lam, velbloudů, adaxů, kulanů a parohaté zvěře. Zahrada zaujala dnešní 24hektarovou expoziční plochu. Podle návrhu architekta Eislera,

blízkého spolupracovníka Zoo Brno, který vyprojektoval mimo jiné i velký výběh medvědů hnědých, zahrada v letech 1964 až 1965 zbudovala dva na sebe navazující a v té době velmi moderní pavilony opic. V nich se nacházeli giboni larové a řada menších druhů opic, útočiště tam však především našel pár šimpanzů, který byl do té doby umístěn v nevyhovujících prostorách přístavby provizorního vivária. V novém opičinci došlo v roce 1967 k významné chovatelské události – podařil se první umělý odchov šimpanze v Československu. K

úspěšným umělým odchovům druhého desetiletí existence Zoo Brno patří také dvaadvacet karakalů, které v letech 1966 až 1972 odchovala ošetřovatelka Zdeňka Navrátilová – tehdy šlo o evropský unikát. Zmíněná ošetřovatelka se starala o malé kočkovité šelmy, které zahrada chová v mnoha druzích od 50. let dodnes, v řadě klecí stojících při cestě od Tygřích skal k vlčinci – říká se jí Alej šelmiček. V ní byly už v padesátých letech pumy, rysy ostrovidi, později zmínění karakalové. V roce 1987 se podařil jako první v Československu odchov tří servalů, významné

jsou i odchovy koček bengálských a rybářských z přelomu 80. a 90. let. Až na irbise, které nikdy nevlastnila, brněnská zoo úspěšně množila všechny velké kočkovité šelmy. I u těchto zvířat se stávalo, že samice mládě nepijala, místo ní pak zaskočil ošetřovatel. Zahrada odchovala v letech 1962–1972 jedenáct lvů, 1976–1985 šestadvacet tygrů, 1971–1973 tři levharty a 1968–1979 pět jaguárů. Realizace nového vivária z let 1966 až 1970 na jižním,

nižším vrcholu Mniší hory, na kótě 297 metrů nad mořem, předznamenala blížící se konec existence provizorního vivária. Avantgardní Eislerův návrh prosklené rotundy nebyl přijat, a tak vznikla úspornější varianta haly se sedlovou střechou navazující na přízemní trakt. I tato stavba používala hojně sklo, a jak se ukázalo, především ve velké prosklené expoziční hale se nedařilo udržet během zimy patřičnou teplotu. Sedlová střecha haly byla proto zateplena a uvnitř se

zbudovaly prosklené kóje, které se ukázaly vhodné zvláště pro krokodýly a kajmany. Krokodýli se v tomto prostředí dodnes úspěšně množí a i kajmani kladou vejce. Do nového vivária se z provizorního akvaterária přestěhovali všichni obojživelníci a plazi, k nimž postupně přibývaly nové druhy. Ryby odvezli pracovníci zoo v roce 1969 na Radnickou ulici 6, kde zahrada zřídila svou Stálou akvariální výstavu. První pár ledních medvědů, který se v Zoo Brno objevil v roce 1964, neměl vlastní expozici, musel se proto střídat ve velkém výběhu s medvědy hnědými. Po roce byli medvědi lední přemístěni do Zoo Bratislava a v roce 1966 je nahradil nový pár, dovezený z tehdejšího Sovětského svazu. Tito medvědi se nastěhovali do prvního brněnského šelmince, obývaného do té doby lvy. Ti dostali nový výběh v prostoru dnešních Tygřích skal. Starý šelminec byl rozšířen o bazén a v roce 1976 v něm lední medvědi přivedli na svět mládě, které se podařilo uměle odchovat. Byl to první umělý odchov ledního medvěda v Československu a čtvrtý na světě, představující spolu s umělým odchovem šimpanze z roku 1967 výrazný mezinárodní úspěch Zoo Brno. Rozšířený starý

šelmínek obývali medvědi lední do roku 1987, po nich tam až do současnosti žije pár medvědů syrských. V roce 2000 získala zahrada dvě mláďata medvědů ledních ze Zoo Alma-Ata a Zoo Sankt Petěrburg a umístila je do výběhu pro lvy, postaveného v roce 1971 jako součást veterinární oš etřovny současně se sousedním výběhem lachtanů. Lvi se od

roku 2000 nacházejí v zázemí zoo. Expozici ledních medvědů hodlá Zoo Brno v příštích letech přestěhovat do velkého medvědince, zbudovaného v roce 1959. Jeho plocha se má ještě přibližně zdvojnásobit a celý areál podstatně zmodernizovat – úpravy budou zahrnovat například rozšíření ubikací, zvětšení vodní nádrže, zavedení kaskády. Expozici, která se nachází na prudkém svahu, bude možno pozorovat z plošiny u dolního okraje výběhu. Nynější návštěvnická cesta se změní v lávku procházející volierou orlů kamčatských. Budoucí areál medvědů ledních

a orlů kamčatských by se měl – společně s expozicemi tuleňů, severských jeřábů a husí, plánovanými do předpolí rekonstruovaného medvědince – stát součástí komplexu expozic Beringia. Měl by se též stát vstupní expozicí do celé brněnské zoo. Pozemky na okraji přilehlé městské části Kníničky hodlá totiž zahrada využít pro stavbu parkoviště s novým vchodem do zahrady.

Také Brno má „safari“

V polovině sedmdesátých let, kdy dostaly definitivní podobu expozice pro parohatou zvěř, se zahrada pustila do stavby rozlehlého výběhu pro africké kopytníky, který si vysloužil název Safari. Pracovníci zoo společně s brigádníky začali budovat brněnské safari nedaleko hlavního vrcholu Mniší hory, kde se tyčil právě dostavěný hydroglobus, součást nového systému zásobování zahrady užitkovou vodou. Areál s vyhlídkovou plošinou, stájemi a

jezírkem s potokem byl hotov v roce 1980. Na hektarové rozloze společně žili

představitelé fauny subsaharské savany: žirafy Rotschildovy, přimorožci šavlorozí, adaxové, zebry Böhmovy i Chapmanovy, pakoni modří, vodušky lečve a pštrosi dvourstí. Do Safari byli také vpuštěni zakřídlovaní jeřábi a husice nilské. To se však neosvědčilo, zebry Chapmanovy pronásledovaly jeřáby i husice, tyto ptáci se navíc stávali kořistí divokých lišek z okolních lesů. Druhá sestava se pak změnila tak, aby nedocházelo k vzájemnému napadání zvířat. V tomto výběhu dnes zahrada chová žirafy síťované, pakoně modré, zebry Chapmanovy a ptáky zastupují pštrosi dvourstí. Pštrosi pravidelně kladou vejce, která chovatelé sbírají a ukládají do líhně. Letos očekáváme osm mláďat, která nabídneme jiným zahradám k výměně za jiné živočišné druhy. Pravidelně také odchovávají mláďata pakoně, množí se i zebry. Část Safari se nyní odděluje kamenným valem, aby pod jeho ochranou mohly samice pakoňů v klidu odchovávat svá mláďata. V příštích letech očekáváme přírůstky i u žiraf. Tříčlenné stádo je složeno z mladých jedinců, pro další chov je přínosné, že sameček, získaný výměnou se zoo v britském Whipsnadu, je zcela nepříbuzný. Kolekce malých koček se v roce 1974 rozrostla o první pár gepardů. O rok později měli již gepardi k dispozici prostorný travnatý

výběh, zbudovaný podél cesty vedoucí k viváriím na jižním vrcholu Mniší hory. Gepardy se bohužel nepodařilo rozmnožovat a dnes jsou umístěni v zázemí zoo. V místě jejich výběhu vznikly dnešní expozice jihoamerických druhů – mar, kapybar, nanduů a psů hřivnatých. Během 70. a 80. let

se ustálila druhová skladba opic tak, jak ji známe dnes. K šimpanzům přibýly dželady, paviáni anubi, mandrilové rýholící, makakové chocholatí, kočkodani zelení a husarští, lemuři běločelí a vari, kosmani zakrslí a kotulové veverovití. Zoo Brno měla ve svých expozicích i orangutany. V roce 1981 získala deponaci ze zoo ve Dvoře Králové sedm těchto lidoopů, většina se po třech letech vrátila původnímu majiteli. Zůstal jeden pár, tomu se však narodilo mrtvé mládě a do roku 1986 rodiče uhynuli. Nejnovějším druhem opic jsou tamaríni žltoručí, kteří stejně jako kosmani zakrslí dotvářejí atmosféru pralesa v pavilonu Tropiccké království.

Vlci

kanadští a psi dingo dostali v roce 1977 poblíž Aleje šelmiček dva sousedící a poměrně rozlehlé výběhy, k nimž v roce 1989 přibyl výběh psů hyenových. Ty, stejně jako psy dingo, už zoo nechová, zato v místech uvedených výběhů budou letos otevřeny nové velké výběhy pro vlky kanadské a bobry kanadské, propojené systémem vodních kaskád. K oběma výběhům později přibude voliéra orlů bělohlavých

a expozice ursonů a skunků. Nový výběh vlků kanadských s přilehlými expozicemi se stane vstupní částí komplexu Beringia. Kromě výběhu Safari dokončila Zoo Brno v roce 1980 také stavbu nové správní budovy s klubovkami a přednáškovým sálem, vybaveným na svou dobu špičkovou audiovizuální technikou. Uvedené prostory jsou stále funkční, sál letos prochází zásadní rekonstrukcí. Klubovny a sál poskytly nové možnosti rozvoje práce s mládeží, probíhající dosud v provizorních podmínkách ve vyklizeném bývalém akvateráriu. Již od

počátku existence brněnské zoo tvořila významnou část její činnosti osvěta. Zakladatelem výchovných a vzdělávacích aktivit v Zoo Brno byl emeritní středoškolský profesor biologie Bruno Valoušek, který na Mniší hoře působil v letech 1955 až 1971. Profesor Valoušek mimo jiné založil kroužek mladých biologů, na jehož základě vznikla v roce 1978 Stanice mladých přírodovědců. Ta v současnosti pracuje ve čtrnácti odborných sekcích. Šíře činnosti stanice je v porovnání s podobnými zařízeními v ostatních zoo naší republiky pravděpodobně ojedinělá. V oblasti vzdělávací nabízí dále Zoo Brno přednášky a

exkurze pro žáky všech typů škol, exkurze vyhledávají i zdravotně postižení občané. Zoo Brno je jedinou českou zahradou, která ustavila takzvaný Nízkoprahový klub, jehož posláním je prevence dětské kriminality.

Pavilon exotických ptáků

Nejvýznamnější stavbou, dokončenou na Mniší hoře během osmdesátých let, byl pavilon exotických ptáků. Hotov

byl roku 1987, tři roky poté stály i venkovní voliéry. Nový pavilon vyrostl na hřebeni Mniší hory, zhruba uprostřed mezi nižším a vyšším

vrcholem kopce. Nacházely se v něm vedle velkých arů i vzácné druhy papoušků, jako ara hyacintový, amazoňan kubánský a kakadu palmový či molucký. V současné kolekci můžeme vidět velmi vzácné vasy velké z Madagaskaru, nestora keu z Nového Zélandu nebo jihoamerického aru

horského. Ptáky doplňují expozice kotulů veverovitých a klokánků krysích. Nejnověji pavilon osídlila část skupiny přibližně čtyřiceti žaků, zachráněných z kontrabandu pašeráků zvířat, zabaveného celníky na jaře 2002 na letišti v Praze-Ruzyni. Zahrada hodlá v budoucnu pavilon přestavět na expozici australské fauny, kde budou ptáci tvořit velmi významnou a početnou část exponátů. Podle současných expozičních trendů mají být například různobarevné rázy andulek nahrazeny vědecky mnohem cennější skupinou příslušníků divokého druhu. Australská expozice bude členěna podle biotopů na buš, suché jezero, voliéru a výběh klokánů, na nějž naváže výběh divokého psa dingo. Nynější trakt s ubikacemi papoušků se přebuduje na chovatelské zázemí, na které naváže průchozí hala s volně létajícími ptáky; průchozí budou i zmíněné výběhy klokánů a dalších australských živočichů. Již při otevření

zoo tvořili ptáci nejpocetnější část vystavovaných zvířat, převládaly přitom druhy naší fauny včetně plemen domácích zvířat. Počet druhů ptáků se však v následujících letech rychle zvyšoval, a to o domácí i exotické pěvce, dále o hrabavé a vodní ptáky. Přibývalo také dravců, kteří dostali na svou dobu velkou voliéru. Stavěla se celá řada větších voliér – z dnešního hlediska však velké nebyly; dokládá to jedna ze dvou dosud dochovaných klecí, v níž nyní žije pár psíků mývalovitých. Tento malý prostor původně sloužil chovu kachen a později kormoránů a racků. Naše sovy, sovice sněžná a později dravci našli poněkud lepší podmínky ve druhé

dochované voliéře, v takzvané soví čtyřkleci. Větší voliéru dostali dravci v roce 1976. Kromě orlů v ní byli i kondor americký, supi hnědí, supi ušatí a luňáci červení. Vedle této voliéry stávala menší pro supy bělohlavé, kteří v letech 1963 až 1965 odchovali tři mláďata. První pavilon ptáků vznikl na Mniší hoře v roce 1959 adaptací drůbežárny zakoupené od zemědělského družstva. Přestože měl sloužit dočasně, zachovala se jeho část, jakožto nejstarší stavba v zoo, dodnes a funguje jako souvislá zadní stěna řady voliér pro dravce a sovy naší přírody. Tyto expozice dravců a sov tvoří pokračování takzvané Ptačí aleje, postavené na přelomu 50. a 60. let poblíž staré správní budovy. Její klece se též zachovaly. Nyní jsou v nich vystavováni hoko červený, drobnější papoušci a žakové. Starý pavilon ptáků v počátcích své existence hostil řadu exotů, například tukany, zoborožce a velké ary. V letech 1961 až 1978 se v jeho stísněných poměrech podařilo odchovat 29 arů araraun. V roce 1967 se v místě nynějších výběhů a ubikací Tygřích skal začaly budovat dva výběhy s bazény pro vodní ptáky, především pro pelikány, labutě, husy, husice a kachny. Zoo tam chovala i vzácné druhy, jako je labuť černokrká, berneška rudokrká, berneška bělolící, čírka sibiřská či hvízdák chilský. V roce 1971 v tomto prostoru vznikla třetí expozice, v níž byli umístěni plameňáci růžoví, kubánští a chilští.

Při stavbě Tygřích skal musely být výběhy vodních ptáků zrušeny; upravené bazény nyní slouží tygrům a levhartům. Představitele řádu běžců chovala Zoo Brno již od prvých let své existence. Ohrada pro australské emu hnědé stávala vedle rybníčků pro vodní ptáky, dnes jsou emu k vidění nedaleko odtud, pod Alejí šelmiček. Po otevření výběhu Safari v roce 1980 mohli návštěvníci mezi antilopami, zebry a žirafami uvidět i africké pštrosy dvouprsté. Před Safari byla v roce 1996 otevřena malá expozice australské fauny, vedle klokánů Benettových zde zoo vystavuje i kasuáry přílbové. Od roku 1999 chová Zoo Brno v jihoamerickém expozičním oddíle nanduy pampové.

Velmi oblíbení u návštěvníků jsou ptáci, kteří se volně pohybují po území zahrady. Pávi korunkatí uvádějí v nadšení návštěvníky Zoo Brno od jejího otevření až do dnešních dnů. Přibližně rok po otevření pavilonu exotických ptáků, v listopadu 1988, zoologická zahrada dokončila výběh psů hyenových – poslední stavbu realizovanou v takzvané akci Z, která tehdy v

oblasti veřejně prospěšných prací probíhala v celém státě. V rámci této akce vznikly na Mniší hoře s pomocí nadšených dobrovolníků všechny do té doby zbudované výběhy a pavilony. Později už zahrada nedostávala peníze na větší investice a do poloviny devadesátých let se v zoo prováděla jen nejnutnější údržba.

Zlomová léta devadesátá

Devadesátá léta byla pro Zoo Brno zlomová. V jejich první polovině zažila zahrada období útlumu, po roce 1997 však spatřujeme řadu náročných staveb – pavilony Tropicke království, Tygří skály a budovu Centra služeb s restaurací. Začátek devadesátých let byl v Zoo Brno obdobím, kdy si ředitelé obrazně podávali dveře – střídali se přibližně každým rokem. V té době se neobjevovaly žádné větší stavby. Za zmínku ale rozhodně stojí, že se zahrada v roce 1996

podílela svými odchovky na reintrodukcii adaxů do Maroka. Od roku 1997, kdy do čela zoo nastoupil současný ředitel MVDr. Martin Hovorka, na Mniší hoře začínají vznikat výběhy a pavilony odpovídající nejnáročnějším zásadám chovu. První pavilon v novém duchu vznikl již roku 1998 na jižním vrcholu Mniší hory přestavbou budovy vivárií na Tropicke království. Jeho perfektně vybavené expozice s tropickými plazy, jako jsou krokodýli nilští, chameleoni Jacksonovi, agamy vodní, leguáni kubánští a zelení či krajty královské, slouží za vzor i zahraničním zoo. V jedné nádrži se prohánějí piraně a vivária doplňují drobní savci: cibetkovité

šelmičky surikaty, které mohou přebíhat do venkovního výběhu s umělým termištěm, drápkaté opičky tamarini žltorucí a kosmani zakrslí i skupina drobných australských vačnatců vakoplšíků zakrslých. Největšími chovatelskými úspěchy v Tropickém království jsou opakované odchovy leguánů zelených a chameleonů Jacksonových, u nichž byl dokonce v prosinci 2002 zaznamenán rekordní porod 39 mláďat. Také krokodýli nilští se v tomto pavilonu úspěšně množí a krokodýli čelnatí kladou vejce. Pavilon Tropické království svým pojetím vyhovuje i nové expoziční koncepci Zoo Brno. V budoucnu se proto zahrne do plánovaného souboru expozic Karibik a doplněn bude o dvě

expoziční části využívající především stávajících prostor vysoké haly se sedlovou střechou. V obou nových oddílech se objeví i kapustňáci, krokodýli a fauna moří, například žraloci a korálové ryby. V roce 2000 byla dokončena velkoryse pojetá expozice Tygří skály. Rozdělena je na dvě části: v jedné je výběh s ubikací pro tygry sumaterské, v druhé totéž pro levharty cejlonské. Oba druhy, v domovině silně ohrožené, chová Zoo Brno v rámci Evropských záchranných programů. Zvířata

lze ve výběžích pozorovat z vyhlídek přes skleněné přepážky, prosklené jsou i zimní ubikace. Tygři byli v Zoo Brno již v padesátých letech, v roce 1973 se objevuje první mláďe, do dnešních dnů zahrada odchovala téměř třicet tygrů. Dětská zoo se dočkala své realizace v

roce 2001. Ve výběžích obehnaných nízkou zídkou si mohou děti pohladit morčata a králíky nebo vzít do ruky kuře. V dřevěné ohradě na ně čekají kozy kamerunské a na ponydromu mohou jezdit na hřbetě shetlandského poníka. Na Tygří skály navázala roku 2002 budova Centra služeb s restaurací a prodejnou suvenýrů. Centrum poskytuje návštěvníkům dokonalé zázemí a zážitek výhledu do výběhu šelem přímo z restaurace. Ta je navíc vybavena teráriem a voliérou veverek Prévostových,

zasahující až do vyššího podlaží. Od začátku roku 2003 zoo také poskytuje dvě zvláštní služby veřejnosti. V pobočce městského útulku pro opuštěná zvířata si každý, kdo přijde do zoo, může vybrat psa a po podepsání smlouvy si ho osvojit. Méně fyzicky zdatným návštěvníkům usnadní prohlídku expozic elektrovozíky, v nichž je zaměstnanec zoo vyveze prudkým svahem k pavilonu exotických ptáků, kde mohou přestoupit na vláček jezdící ve vyšších partiích zahrady. Tak jak v zahradě během jejího

vývoje přibývalo staveb, zvětšoval se i počet

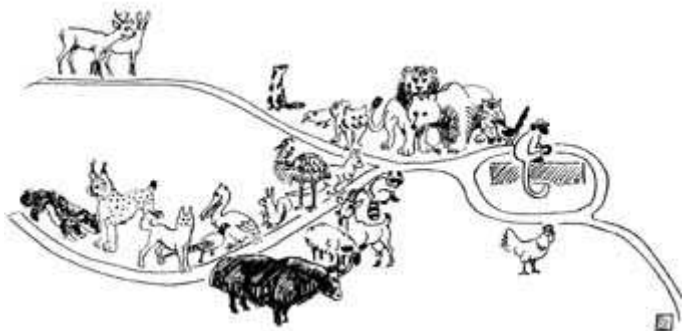
chovaných zvířat. Měnila se také jejich druhová skladba, běžné živočichy, mezi nimiž byla zpočátku hojná i domácí zvířata, nahrazovaly druhy vzácnější a v divoké přírodě ohrožené. Podle nové expoziční

koncepte by pak brněnská zoologická zahrada měla získat podstatně jinou tvář. Měla by návštěvníkům poskytovat nejen odpočinek a relaxaci, ale v přitažlivých a vědecky zpracovaných expozicích i dosud nebývalé množství informací o životě na planetě Zemi.

Strategie rozvoje Zoologické zahrady města Brna

Brněnská zoologická zahrada, aby mohla koordinovaně řídit svou další činnost, vypracovala dokument nazvaný Strategie rozvoje Zoologické zahrady města Brna. Pokud tento dokument schválí příslušné orgány, zoo získá účinný nástroj pro zvládnutí úkolů, které si pro příští léta sama stanovila.

Zoo se představuje

Zoologická zahrada města Brna je příspěvkovou organizací

Statutárního města Brna. Založena byla roku 1951 a veřejnosti se poprvé otevřela 30. srpna 1953. Je umístěna na 65 ha zalesněných svahů Mniší hory v Brně-Bystrci. Za dobu trvání zoo prošlo jejími branami více než 12 milionů návštěvníků, v posledních letech se roční návštěvnost pohybuje kolem 230 000 osob. V jednotlivých expozicích, které dohromady zaujímají plochu čtyřiačtyřiceti hektarů, lze zhlédnout téměř jedenáct set zvířat dvě stě osmnácti druhů z celého světa, ve Stále akvarijní výstavě na Radnické ulici chová zoo přes dvanáct set ryb sto dvaceti čtyř druhů. Zahrada se také stará o poraněná zvířata z naší přírody, která občané přinášejí do Stanice pro handicapované živočichy. Zoo Brno současně slouží jako Záchytné centrum CITES pro nelegálně dovážené živočichy zabavené celními úřady. Zoo města Brna je členem významných odborných seskupení, jako jsou Unie českých a slovenských zoologických zahrad (UCSZ), Evropská asociace zoologických zahrad a akvárií (EAZA), Euroasijská asociace zoologických zahrad a akvárií (EARAZA), Mezinárodní asociace vzdělávacích pracovníků zoologických zahrad (IZE), Světová asociace zoologických zahrad a akvárií (WAZA) aj. Členství v těchto organizacích umožňuje zahradě účastnit se mezinárodních programů na záchranu vymírajících živočišných druhů i ochrany přírody jako celku.

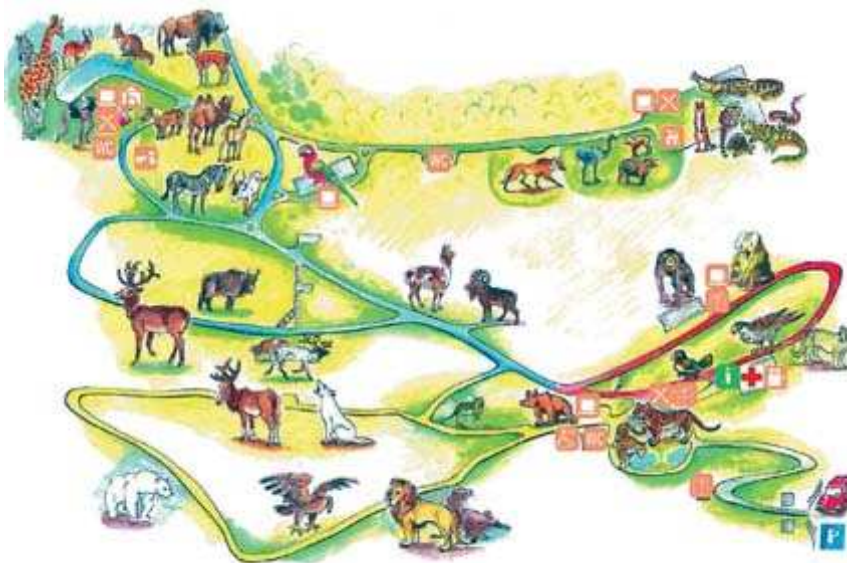
Jaké jsou naše cíle?

V nejbližších deseti letech hodláme zmodernizovat areál zoo, abychom chovaným zvířatům vytvořili co nejlepší životní podmínky, ale také zatraktivnili a přiblížili zahradu návštěvníkům. Připravujeme výrazné rozšíření služeb a větší zapojení zahrady do aktivit

souvisejících s trávením volného času, ochranou přírody a ekologickým vzděláváním na regionální, národní i mezinárodní úrovni.

Co nás vede k těmto záměrům?

Nejvýznamnějším podnětem je snaha nabídnout návštěvníkům přitažlivý způsob relaxace,

dále je to rostoucí zájem veřejnosti o dění v přírodě a o její ochranu, neopominutelná je potřeba zajistit chovaným zvířatům podmínky odpovídající jejich nárokům; významná je také spolupráce s jinými zoo při záchraně ohrožených druhů zvířat. Kroky, které připravujeme, jsou v souladu s opatřeními formulovanými v rozvojovém dokumentu města Brna Strategie pro Brno a také s novým pojetím poslání zoologických zahrad, vyhlášeným Světovou organizací zoologických zahrad a akvárií (WAZA).

Co bylo třeba pro naše předsevzetí udělat?

Museli jsme nejdříve shromáždit množství informací, uskutečnit řadu jednání a zpracovat klíčový koncepční materiál. Ve spolupráci s Regionální rozvojovou agenturou jižní Moravy tak vznikl dokument Strategie rozvoje Zoologické zahrady města Brna, který rozvíjí opatření zmíněné Strategie pro Brno, ve které jsou modernizace a rozvoj zoo stanoveny jako jedna z částí programového cíle Zohlednění environmentálních principů v oblastech s výrazným dopadem na životní prostředí města. Při zpracovávání Strategie Zoo Brno byla výchozím materiálem připravovaná a částečně už i realizovaná nová chovatelská koncepce, podle níž vzniknou v zoologické zahradě expozice, které budou svým pojetím prezentovat nejvýznamnější milníky vývoje živočišných druhů na Zemi.

Co obsahuje Strategie rozvoje Zoo Brno?

Rozvojový dokument členíme na několik částí. Ta první shrnuje základní charakteristiky zoo, věnované jejím umístění, dopravní dostupnosti, systému řízení a organizační struktuře, poskytovaným službám a provozovaným činnostem, technickému zázemí, ekonomice, marketingu a propagaci a postavení Zoo Brno v národním a mezinárodním měřítku. Druhá část dokumentu formuluje pro jednotlivé oblasti silné a slabé stránky a na ně navazující příležitosti a ohrožení. Třetí část nese název Strategická vize. Následuje kapitola Cíle a opatření, která definuje kroky nutné k dosažení této vize. Materiál doplňují Přílohy, které kromě klíčových dokumentů, jako je kopie Zakládací listiny zoo, obsahují například znění nové chovatelské koncepce včetně podrobného seznamu zvířat v plánovaných expozicích, výsledky ankety mezi návštěvníky Zoo Brno atd.

Nástroj úspěšného rozvoje zoo

Významné pro realizaci dalších aktivit zoo bude projednání Strategie rozvoje Zoo Brno Zastupitelstvem Statutárního města Brna. Pokud bude materiál schválen, získají zoologická zahrada i zřizovatel účinný nástroj pro koncepční a koordinované naplňování navrhovaných cílů a opatření. Vzhledem k tomu, že se jedná o obsáhlý dokument, budou pro každý rok

vybírána opatření v závislosti na chovatelských prioritách a také s ohledem na množství dostupných finančních prostředků. Strategie vždy po určitém časovém období projde aktualizací tak, aby stále představovala užitečný nástroj úspěšného rozvoje zoo. Zkvalitněním expoziční nabídky i poskytovaných služeb se Zoologická zahrada města Brna chce připojit k naplňování principů dlouhodobě udržitelného ekonomického a sociálního rozvoje města, stanoveného ve Strategii pro Brno.

© ZOO Brno, 2001

webmaster: Faster CZ, s. r. o. /www.faster.cz/